

Vai trò của giảng viên đối với hoạt động tự học của sinh viên trong đào tạo theo tín chỉ

Nguyễn Hồng Nga*

*ThS. Học viện Công nghệ Bưu chính viễn thông

Received: 20/12/2022; Accepted: 29/12/2022; Published: 06/01/2023

Abstract: Self-study is an active method for students to maximize self-discipline in knowledge research. The important factor that determines the quality of students' self-study is the teachers. The teachers play an important role in the self-study process as well as positively influence students' self-study ability.

Keywords: Self-study; teachers' role; positive influence; active method

1. Đặt vấn đề

Tự học là một trong nhiều phương thức học của sinh viên (SV) và việc tự học đóng vai trò quan trọng trong cả quá trình học. Tự học được xem là phương thức chủ động để SV có thể phát huy tối đa sự tự giác trong nghiên cứu, tìm tri thức. Trong đào tạo đại học hiện nay, tự học được xem là chìa khóa quyết định hiệu quả học tập. Tự học không những giúp SV nắm vững tri thức, kỹ năng, hình thành thái độ nghề nghiệp đúng đắn mà còn giúp SV rèn luyện nhân cách, hình thành thói quen học. Bởi vậy việc tự học, tự nghiên cứu của SV vô cùng cần thiết.

Tự học thực sự có hiệu quả và chịu chi phối bởi nhiều yếu tố khác nhau. Nhưng yếu tố quan trọng nhất, quyết định đến chất lượng tự học của người học là giảng viên (GV). GV đóng vai trò quan trọng trong quá trình tự học của người học cũng như ảnh hưởng tích cực đến khả năng tự học của người học. Trong phạm vi chuyên đề này chúng tôi không bàn nhiều về tự học, yếu tố ảnh hưởng đến hiệu quả người học mà chúng tôi bàn đến vai trò của GV cũng như sự ảnh hưởng của GV đối với quá trình tự học của SV.

2. Nội dung nghiên cứu

Để nhìn nhận được vai trò và sự ảnh hưởng của GV với quá trình tự học của SV, chúng ta cần xác định những đặc thù của SV.

2.1. Đặc thù của người học

Đa số SV Việt nam chưa quen với việc tự học, tự nghiên cứu. SV đến từ nhiều địa phương, thành phố khác nhau nên phương pháp học cũng khác nhau. Những yếu tố này ảnh hưởng đến khả năng tự học và tạo ra sự chênh lệch giữa các SV. Đặc thù của SV ảnh hưởng nhất định đến khả năng tự học và là những đặc điểm GV cần lưu ý khi định hướng việc tự học cho SV.

2.2. Vai trò của GV đối với quá trình tự học của SV

- GV đóng vai trò định hướng nội dung học trong quá trình tự học của SV: Đây là vai trò đầu tiên quan trọng của GV. Nếu GV không định hướng cho SV thì việc tự học của SV dễ sai lệch nội dung bài học, sai kiến thức cơ bản và tư duy không đồng nhất. GV sẽ đóng vai trò định hướng nội dung môn học và từng bài học. Trên cơ sở định hướng của GV việc tự nghiên cứu của SV sẽ có trọng tâm, giải quyết được những nội dung cơ bản của môn học cũng như đạt được mục tiêu của từng bài học. Việc định hướng của GV liên quan đến các nội dung học nhóm, thảo luận, chuẩn bị bài và trao đổi giữa những người học. GV định hướng cách khai thác nội dung, kiến thức của bài học cũng như tư duy cho từng vấn đề. Định hướng là yếu tố thúc đẩy khả năng tự học, giúp người học đi đúng hướng. SV có đạt được mục tiêu môn học, bài học hay không chịu ảnh hưởng từ GV rất nhiều. Để đạt được mục tiêu bài học, môn HS viên cần GV đưa ra những nội dung tự học sát mục tiêu. Các vấn đề thảo luận nhóm, hội thảo phải được GV đưa ra sát với mục tiêu từng bài học và cả môn học. Điều này ảnh hưởng lớn đến kết quả tự học của SV. Việc đưa ra mục tiêu càng rõ bao nhiêu thì kết quả tự học của SV đạt chất lượng cao bấy nhiêu.

- GV đóng vai trò gợi mở tri thức trong quá trình tự học của SV: Gợi mở của GV là động lực thúc đẩy tính tích cực và sự say mê tìm tòi của SV trong quá trình tự học. Khi nghiên cứu một nội dung mới, vấn đề mới, bài học mới, sự gợi mở của GV như chất xúc tác đẩy mạnh tính chủ động nghiên cứu của người học. Việc gợi mở của GV như sự dẫn lối để SV tự mình đi trên con đường tìm kiếm tri thức. Việc gợi mở chấm dứt sự lười nhác, trì trệ của SV trước những kiến thức mới. Sự gợi mở của GV trong quá trình SV tự học giúp SV tìm hiểu kiến thức đúng định hướng của GV, đúng bản chất của nội dung cần học trong

môn học hoặc bài học.

Nếu GV không đặt vấn đề, nêu vấn đề, định hướng nội dung cũng như gợi mở, hướng dẫn và kiểm tra đánh giá thì người học sẽ không chủ động tự học. Việc hình thành thói quen tự học chịu ảnh hưởng nhiều từ GV. Cả quá trình học của người học có đạt được mục tiêu hay không phụ thuộc nhiều vào vai trò của GV. GV cần đặt ra việc tự học, giao các nội dung để SV tự học, kiểm tra việc tự học và có các chế tài nhất định cho những SV không chủ động học. Làm được điều này tức là GV hình thành thói quen tự học cho SV.

- GV đóng vai trò hỗ trợ cho SV trong quá trình tự học: GV hỗ trợ nhưng không làm thay SV. Nếu GV không khuyến khích tự học, động viên SV tự học thì không thể khơi gợi sự say mê tự học của SV. GV tác động đưa ra nhiều tình huống khai thác bài học cho SV tìm tri thức liên quan đến bài học.

Trong quá trình học GV hỗ trợ SV nghiên cứu, tìm tài liệu, chinh phục kiến thức thì nội dung của môn học và bài học sẽ được làm sáng tỏ hơn, hấp dẫn hơn. Việc hỗ trợ kịp thời của GV là giải pháp tối ưu và hiệu quả nhất khi SV không tìm được câu trả lời trong bài học. GV hỗ trợ SV đọc tài liệu, tìm tài liệu, đưa ra phương án tối ưu để SV say mê trong việc tự nghiên cứu bài học.

- GV đóng vai trò hướng dẫn học đối với SV trong quá trình tự học: GV hướng dẫn khai thác bài học, đọc tài liệu, làm bài tập, hướng dẫn tư duy từng vấn đề cụ thể, đồng thời hướng tới việc hướng dẫn làm bài tình huống và thực hành kỹ năng trong thực tiễn. Vai trò này sẽ giúp SV biến quá trình đào tạo thành tự đào tạo, biến tri thức nhân loại thành tri thức của mình.

- GV đóng vai trò đánh giá và kiểm tra kết quả tự học của SV: Mục tiêu môn học và bài học chỉ được định lượng thông qua việc đánh giá và kiểm tra của GV. Với vai trò này GV kịp thời phát hiện những SV không có khả năng tự học hoặc khả năng tự học không đúng cách. Cũng từ vai trò kiểm tra đánh giá GV nhận diện được tư duy của mỗi SV trong quá trình chủ động khai thác môn học, bài học ở mức độ tích cực nhất định.

2.3. Những việc cụ thể GV giúp SV

Gửi đề cương cho SV trước khi môn học bắt đầu. Đề cương phải rõ ràng và chính xác các bậc mục tiêu cho từng bài học. Trong đề cương GV chú trọng ghi rõ tài liệu cần đọc theo hướng đọc trang nào, tài liệu nào, của nhà xuất bản nào, năm bao nhiêu,... Đề

cương chính là cầm nang để SV tự nghiên cứu và khám phá môn học trong quá trình tự học.

- Giao vấn đề, giao bài tập và định hướng nghiên cứu về nhà cho SV. Sau các giờ giảng lý thuyết GV tổng kết các vấn đề lớn và giao cho SV chuẩn bị trước.

- Hướng dẫn SV chuẩn bị bài học kế tiếp. Công việc này gồm có đọc trước bài học trong giáo trình và trả lời các câu hỏi liên quan đến các mục tiêu của bài học.

Thiết kế giờ thảo luận hứng thú

Hướng dẫn SV làm bài tập nghiên cứu. Đây là một việc có thể phát huy cao nhất ý thức tự học của SV. Bài tập nghiên cứu thường được tiến hành trong cả một quá trình tự học. GV lựa chọn nội dung, nêu mục đích, yêu cầu nghiên cứu, gợi ý cách giải, công khai tiêu chí đánh giá, thời gian hoàn thành, hướng dẫn cách thức tìm tài liệu, xử lý thông tin, kiểm soát và sẵn sàng giúp đỡ SV. Đánh giá chính xác kết quả tự học của SV và có chính sách chế tài khen thưởng nhất định.

3. Kết luận

Tóm lại, tự học là một hoạt động tự giác, chủ động nhưng với SV cần phải có hướng dẫn của GV để tự học trở thành một thói quen, một nhu cầu của người học. Tự học được xem là phương thức học đúng khi tự học là quá trình bản thân người học tích cực, độc lập, tự giác chiếm lĩnh tri thức, kỹ năng, kỹ xảo, năng động tìm tòi, phân tích tài liệu bằng phương pháp phù hợp trên cơ sở hướng dẫn của GV. Mỗi GV phải là người định hướng, khuyến khích tinh thần tự học của SV để SV thấy sự cần thiết của việc tự học. Điều này cho thấy việc tự học của SV không phải việc tự do nghiên cứu mà là hoạt động học tự giác chịu sự điều khiển của GV nhằm đạt được những mục tiêu của bài học cũng như mục tiêu môn học. Sự thành công hay thất bại của quá trình học tập phụ thuộc vào cả người học và người dạy.

Tài liệu tham khảo

- [1]. Phạm Minh Hạc (2011). *Giáo dục Việt Nam trước ngưỡng cửa thế kỷ XXI*. NXB Chính trị quốc gia Hà Nội.
- [2]. Trần Kiểm (2006). *Tiếp cận hiện đại trong quản lý giáo dục*. NXB Đại học sư phạm Hà Nội.
- [3]. Nguyễn Kỳ (1990). *Biến quá trình dạy học thành quá trình tự học*. Tạp chí nghiên cứu giáo dục 4, 23
- [4]. Đỗ Tiến Sỹ (2012). *SV tự học và đổi mới phương pháp dạy học*. Báo Giáo dục và Thời đại.